

Шуліка Є. Є.,

аспірант кафедри публічного та міжнародного права
Київського національного економічного університету
імені Вадима Гетьмана**МІЖНАРОДНІ СТАНДАРТИ ФОРМУВАННЯ ТА ДІЯЛЬНОСТІ КОМЕРЦІЙНИХ БАНКІВ**

Анотація. Міжнародні стандарти формування та діяльності комерційних банків є важливою складовою глобальної фінансової системи, що забезпечує стабільність, прозорість та ефективність банківської діяльності. Вони охоплюють нормативні та організаційні принципи, які регулюють функціонування банків у міжнародному середовищі, сприяючи гармонізації фінансової політики різних країн.

Основним джерелом міжнародних стандартів для банківської сфери є вимоги Базельського комітету з банківського нагляду (Basel Committee on Banking Supervision – BCBS). Найбільш значущими є Базельські угоди (Basel I, Basel II, Basel III), які регламентують капітальну адекватність банків, управління ризиками та ліквідністю. Зокрема, Basel III передбачає підвищені вимоги до рівня власного капіталу, ліквідності та стійкості банків перед фінансовими кризами.

Крім Базельських угод, на діяльність комерційних банків впливають інші міжнародні регуляторні ініціативи, такі як принципи Міжнародної організації комісій з цінних паперів (IOSCO), рекомендації Фінансової дії з боротьби з відмиванням коштів (FATF) та директиви Європейського Союзу (CRD IV, CRR), що регламентують питання прозорості, фінансової звітності та відповідальності банківських установ.

Важливу роль у формуванні банківських стандартів відіграє Міжнародний валютний фонд (МВФ) та Світовий банк, які розробляють програми макроекономічної стабільності та фінансового розвитку, а також впроваджують інструменти оцінки банківських ризиків.

Застосування міжнародних стандартів дозволяє комерційним банкам підвищити свою конкурентоспроможність, зменшити системні ризики та забезпечити відповідність вимогам міжнародних фінансових ринків. Одночасно, адаптація таких норм до національних умов є складним процесом, що вимагає ефективної взаємодії регуляторних органів, комерційних банків та міжнародних фінансових інституцій.

Отже, міжнародні стандарти формування та діяльності комерційних банків є ключовим фактором стабільності світової банківської системи, сприяють запобіганню кризовим явищам і створюють єдині правила для фінансового сектора в глобальному масштабі.

Ключові слова: міжнародні стандарти, комерційні банки, Базельські угоди, банківське регулювання, капітальна адекватність, фінансова стабільність, ризик-менеджмент, ліквідність банків, фінансовий нагляд, глобальна банківська система.

Shulika Ye. Ye. International standards for the formation and operation of commercial banks

Abstract. International standards for the formation and operation of commercial banks are an important component of the global financial system, ensuring stability, transparency and efficiency of banking activities. They cover regulatory and organizational principles that regulate the functioning of banks in the international environment, contributing to the harmonization of financial policies of different countries.

The main source of international standards for the banking sector are the requirements of the Basel Committee on Banking Supervision (BCBS). The most significant are the Basel Accords (Basel I, Basel II, Basel III), which regulate the capital adequacy of banks, risk management and liquidity. In particular, Basel III provides for increased requirements for the level of equity, liquidity and resilience of banks to financial crises.

In addition to the Basel Accords, the activities of commercial banks are influenced by other international regulatory initiatives, such as the principles of the International Organization of Securities Commissions (IOSCO), the recommendations of the Financial Action Task Force (FATF), and the European Union directives (CRD IV, CRR), which regulate the issues of transparency, financial reporting, and responsibility of banking institutions.

An important role in the formation of banking standards is played by the International Monetary Fund (IMF) and the World Bank, which develop programs for macroeconomic stability and financial development, as well as implement tools for assessing banking risks.

The application of international standards allows commercial banks to increase their competitiveness, reduce systemic risks, and ensure compliance with the requirements of international financial markets. At the same time, the adaptation of such norms to national conditions is a complex process that requires effective interaction between regulatory authorities, commercial banks, and international financial institutions.

Therefore, international standards for the formation and operation of commercial banks are a key factor in the stability of the global banking system, contribute to the prevention of crisis phenomena and create uniform rules for the financial sector on a global scale.

Key words: *international standards, commercial banks, Basel Accords, banking regulation, capital adequacy, financial stability, risk management, bank liquidity, financial supervision, global banking system.*

Постановка проблеми. Сучасна банківська система є одним із ключових елементів економічної інфраструктури будь-якої країни. Її стабільність, прозорість і ефективність значною мірою визначають рівень довіри до фінансової системи, сприяють залученню інвестицій і забезпечують сталий розвиток економіки. У цьому контексті роль міжнародних стандартів формування та діяльності комерційних банків є критично важливою. Вони створюють основу для гармонізації банківських практик, знижують ризики фінансової нестабільності та забезпечують прозорість діяльності банківських установ.

Метою статті є висвітлення міжнародних стандартів формування та діяльності комерційних банків.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Окремі питання діяльності комерційних банків були предметом дослідження Е.І. Гатаулліна, Л.М. Маршук, І.С. Благун, С.М. Ганзюк, Т.Д. Кадирус, М.В. Леськів, О.М. Дашкевич та ін.

Виклад основного матеріалу. Міжнародні стандарти, розроблені такими організаціями, як Базельський комітет з банківського нагляду, Міжнародний валютний фонд та Світовий банк, мають на меті регулювати основні аспекти функціонування банків. Це включає вимоги до достатності капіталу, управління ризиками, фінансової звітності та корпоративного управління. Завдяки таким стандартам банки можуть діяти у глобальному фінансовому середовищі, дотримуючись єдиних правил, що сприяє довірі між національними фінансовими системами.

Прийняття міжнародних стандартів також важливе для країн із перехідною економікою, таких як Україна. Інтеграція до світової фінансової системи потребує гармонізації нормативно-правової бази із загально визна-

ними принципами та підходами. Це не лише посилює конкурентоспроможність банківської системи на міжнародному рівні, але й сприяє впровадженню найкращих практик у внутрішні регуляторні процеси.

В основі функціонування банківських систем світу лежать міжнародні стандарти, розроблені такими організаціями, як Базельський комітет з банківського нагляду, Міжнародний валютний фонд та Світовий банк. Ці стандарти спрямовані на регулювання ключових аспектів діяльності банків, зокрема управління ризиками, забезпечення достатності капіталу, дотримання фінансової прозорості та забезпечення корпоративного управління. В основі цих стандартів покладено принципи забезпечення стабільності фінансової системи, запобігання банківським кризам та сприяння міжнародній інтеграції фінансових установ.

Особливу роль у формуванні міжнародних стандартів банківської діяльності відіграють вимоги Базельського комітету з банківського нагляду, які встановлюють рамки для забезпечення фінансової стійкості банків шляхом належного управління ризиками. Ці стандарти, які отримали назву Базель I, II та III, створені для гармонізації регуляторних підходів у банківській сфері, забезпечення прозорості та мінімізації фінансових ризиків у глобальній економіці.

Базель I, прийнятий у 1988 році, став основоположним стандартом, який вперше встановив мінімальний рівень капіталу для банків. Основна увага була приділена кредитним ризикам, а банкам було рекомендовано підтримувати співвідношення капіталу до ризикових активів на рівні щонайменше 8%. Цей стандарт сприяв уніфікації підходів до оцінки кредитних ризиків і підвищенню довіри до банківської системи в умовах глобалізації фінансових ринків[1].

Базель II, запроваджений у 2004 році, значно розширив вимоги до управління ризиками, включивши не лише кредитні, але й операційні та ринкові ризики. Стандарт базувався на трьох «стовпах»: мінімальні вимоги до капіталу, наглядовий процес і ринкова дисципліна. Особлива увага приділялася впровадженню сучасних моделей оцінки ризиків, які дозволяли банкам адаптувати регуляторні вимоги до особливостей їхньої діяльності. Водночас, Базель II стимулював банки до прозорості та публічного розкриття інформації про свої ризики та капітал[2].

Базель III, прийнятий у відповідь на глобальну фінансову кризу 2008 року, спрямований на зміцнення фінансової стійкості банків та підвищення їхньої здатності протистояти системним шокам. Основні нововведення включають підвищення якості капіталу банків, запровадження буферів капіталу, які дозволяють зменшувати ризик у періоди економічної нестабільності, та впровадження коефіцієнтів ліквідності. Зокрема, було запроваджено коефіцієнт покриття ліквідності (LCR) для забезпечення банків достатнім обсягом ліквідних активів на випадок стресових ситуацій та коефіцієнт чистого стабільного фінансування (NSFR) для стимулювання довгострокової фінансової стійкості[3; 4].

Інші інституції, такі як Міжнародний валютний фонд, надають рекомендації щодо політики стабілізації фінансових систем, а Світовий банк зосереджується на підтримці фінансової інфраструктури в країнах, що розвиваються.

Треба зазначити, що Міжнародний валютний фонд є ключовою інституцією у формуванні та впровадженні рекомендацій, спрямованих на стабілізацію фінансових систем у глобальному масштабі. Він є спеціалізованою установою ООН із дуже широкою автономією. Фонд було засновано у 1945 році для сприяння монетарному співробітництву та торгівлі, забезпечення фінансового зростання та збільшення зайнятості населення. До Фонду входять 189 держав, які керують організацією через Раду Директорів. Його діяльність охоплює широкий спектр завдань, зокрема моніторинг макроекономічної політики, надання технічної допомоги та розробку

рекомендацій для зменшення фінансових дисбалансів у країнах-членах. Міжнародний валютний фонд активно сприяє зміцненню валютної стабільності, зменшенню дефіциту платіжного балансу, а також допомагає країнам уникати кризових явищ шляхом впровадження ефективних монетарних і фінансових заходів. У складних економічних умовах фонд надає країнам кредити, що дозволяють підтримувати їхні фінансові системи та запобігати соціально-економічній дестабілізації. Основними цілями співробітництва України з МВФ є стабілізація української фінансової системи, проведення структурних реформ та створення підґрунтя для сталого економічного зростання. Фонд допомагає Україні поновити свою фінансову спроможність, підказуючи, як найбільш ефективно впроваджувати програму реформ [5].

Світовий банк відіграє важливу роль у підтримці фінансової інфраструктури в країнах, що розвиваються, та у сприянні їхньому сталому економічному зростанню. Його діяльність зосереджується на реалізації довгострокових проектів у сфері розбудови інфраструктури, вдосконалення фінансових механізмів та підвищення доступу до фінансових послуг для населення. Світовий банк надає країнам кредити та гранти, спрямовані на підтримку розвитку банківської системи, реформування регуляторного середовища та створення умов для залучення іноземного капіталу. У багатьох випадках банк відіграє роль координатора міжнародних зусиль у боротьбі з бідністю, розширенні фінансової інклюзії та зміцненні стійкості банківських систем до зовнішніх шоків.

Світовий банк є другим, після Міжнародного валютного фонду, кредитором України. За роки співробітництва Світовий банк затвердив для України 92 позики загальним обсягом більш ніж 26,90 млрд доларів США та 2,3 млрд євро, з яких отримано 24,81 млрд доларів США та 2,26 млрд євро. Ресурси цієї організації використовуються для підтримки державного бюджету, здійснення інституційних та структурних реформ, підготовки та реалізації довгострокових інвестиційних проектів, які відповідають пріоритетним напрямкам економічного розвитку України. Станом на

01 грудня 2024 року портфель проєктів МБРР складається з 20 проєктів, з яких: 16 інвестиційних проєктів та 4 системні проєкти – знаходяться на стадії реалізації, серед них: позики на загальну суму: 12,23 млрд доларів США та 1,05 млрд євро, вибірка коштів за якими складає: 10,20 млрд доларів США та 1 млрд євро (83,40 % – в дол. США та 95,77 % – в євро від загальної суми позик). На стадії реалізації знаходиться 6 інвестиційних проєктів за рахунок грантових коштів на загальну суму 1 214,5 млн доларів США та 47,7 млн євро. (ARISE – 365,0 млн доларів США, HOPE – 224,5 млн доларів США, HEAL – 98,0 млн доларів США, Relinc – 280,0 млн доларів США, Re-PoWER – 247,0 млн доларів США, Statcom – 37,7 млн євро). Зміцнення Фонду часткового гарантування кредитів у сільському господарстві – 10 млн євро[6].

Крім того, Світовий банк активно сприяє впровадженню передових практик і технологій у банківський сектор країн, що розвиваються. Він допомагає модернізувати інституційне середовище, підвищувати рівень фінансової грамотності населення та сприяти створенню сприятливих умов для розвитку малого і середнього бізнесу. Окремий акцент робиться на розбудову цифрової фінансової інфраструктури, яка забезпечує швидкість і доступність банківських послуг, що є важливим фактором для сталого економічного розвитку[7].

Важливим аспектом є те, що міжнародні стандарти не є універсальними у своєму застосуванні. Вони адаптуються до економічних, правових і соціальних особливостей кожної країни. Розглянемо детально міжнародну практику створення банківської системи та місця в ній комерційних банків.

Сполучені Штати Америки мають одну з найбільш розвинених та стабільних банківських систем у світі. Вона ґрунтується на багаторівневому підході до регулювання, що забезпечується федеральним і штатним законодавством. Основними нормативно-правовими актами, які регулюють діяльність банків у США, є Закон про національні банки (National Bank Act), Закон про Федеральну резервну систему (Federal Reserve Act), Закон про Банківські холдингові компа-

нії (Bank Holding Company Act of 1956), Закон про Додда-Франка (Dodd-Frank Wall Street Reform and Consumer Protection Act) [8].

Комерційні банки займають центральне місце в банківській системі США. Вони здійснюють основну частину кредитно-депозитних операцій, обслуговують роздрібних клієнтів, підприємства та урядові органи. Комерційні банки відіграють ключову роль у фінансуванні економіки, оскільки забезпечують розподіл фінансових ресурсів між різними секторами економіки. Їхня діяльність спрямована на підвищення доступності кредитування, розвиток інфраструктури та стимулювання інновацій.

Регулювання комерційних банків здійснюється декількома органами. Федеральна резервна система забезпечує нагляд за національними банками, регулює грошово-кредитну політику, а також контролює діяльність банківських холдингів. Водночас банки, які діють на рівні штатів, регулюються відповідними банківськими департаментами штатів. Федеральна корпорація страхування депозитів відіграє важливу роль у забезпеченні стабільності банківської системи, страхуючи депозити клієнтів і здійснюючи нагляд за фінансовими установами.

При дослідженні банківської системи Сполучених штатів Америки О.П. Буряк акцентує увагу на високому рівні конкуренції серед банків США, що забезпечує розмаїття фінансових послуг і покращення якості обслуговування клієнтів. Важливим є й те, що американські банки активно впроваджують інновації, зокрема цифрові технології, такі як мобільний банкінг і сучасні платіжні системи, що значно підвищує доступність фінансових послуг. Дослідниця також зазначає важливу роль малих і середніх банків у фінансуванні місцевих громад і малого бізнесу, що є основою економічної стабільності США. Крім того, вона звертає увагу на багатофункціональність американських банків, які, крім традиційних кредитних і депозитних операцій, займаються інвестиційною діяльністю, управлінням активами, страхуванням і консалтинговими послугами. Прозорість і відповідальність банківського сектору забезпечується регулярною звітністю банків перед Федеральною резерв-

ною системою, що зміцнює довіру з боку населення і підтримує стабільність фінансової системи[9, с. 47].

Треба також акцентувати увагу на тому, що особливістю банківської системи США є вимога до банків подавати детальні звіти про свою діяльність, включаючи інформацію про кредитні портфелі, рівень ліквідності, управління ризиками та фінансову стійкість. Ця практика забезпечує прозорість роботи банків і створює умови для своєчасного реагування на можливі фінансові загрози. Завдяки чітким стандартам звітності банки США можуть швидко адаптуватися до змін економічного середовища[10, с. 48].

Аналізуючи діючу банківську систему Сполучених Штатів Америки, ми вважаємо, що українська банківська система могла б запозичити кілька важливих аспектів із її практики. По-перше, доцільно розглянути впровадження більш жорсткої системи багаторівневого регулювання, яка включала б нагляд як на національному, так і на регіональному рівнях. Це дозволило б забезпечити більшу прозорість роботи банківських установ, уникнути монополізації фінансового сектору та створити конкурентне середовище. Також важливим є використання Федеральної корпорації страхування депозитів як прикладу для вдосконалення механізмів страхування депозитів в Україні. Це не лише підвищить довіру населення до банківської системи, але й мінімізує ризики втрати заощаджень у разі банкрутства банку.

Ще однією перспективною ідеєю для України може стати впровадження єдиної національної платіжної системи, аналогічної до тих, що діють у США. Такі системи дозволяють ефективно інтегрувати всі фінансові установи країни в єдину мережу, полегшуючи взаємодію між банками та створюючи зручності для клієнтів. Важливим аспектом є також запозичення практик звітності та оцінки ризиків. Вимога до банків подавати регулярні звіти щодо кредитних портфелів, фінансової стабільності та управління ризиками сприяє посиленню нагляду та створенню довгострокової стійкості фінансової системи.

Врахування американського досвіду може стати важливим кроком на шляху до інтеграції

української банківської системи в міжнародну фінансову спільноту, підвищення її стійкості та конкурентоспроможності. Запровадження зазначених підходів дозволить Україні наблизити свою банківську систему до сучасних стандартів і створити основу для економічного розвитку.

Банківська система Великої Британії вважається однією з найстаріших і найстабільніших у світі. Її основою є універсальний підхід до фінансового регулювання, високий рівень інтеграції з міжнародними ринками та адаптація до сучасних викликів. Система охоплює центральний банк, комерційні банки, ощадні установи, інвестиційні та спеціалізовані банки.

Центральним регулятором є Банк Англії, заснований у 1694 році, який виконує функції центрального банку, зокрема емітує національну валюту, регулює інфляцію та виконує роль кредитора останньої інстанції. Банку Англії надано широкі повноваження щодо нагляду за фінансовою стабільністю, управління резервами та здійснення монетарної політики відповідно до законів, таких як Акт про Банк Англії 1998 року [Bank of England Act 1998].

Банківська система Великої Британії складається з декількох типів фінансових установ. Найважливішу роль у фінансовій екосистемі відіграють комерційні банки, які забезпечують широкий спектр послуг, включаючи депозити, кредитування та розрахункові операції. Установи, такі як HSBC, Lloyds Banking Group і Barclays, домінують у банківському секторі країни, виконуючи як внутрішні, так і міжнародні функції. Інвестиційні банки, наприклад, Standard Chartered, спеціалізуються на фінансуванні великих проєктів та управлінні активами.

Контроль за діяльністю банків забезпечується за допомогою двох ключових регуляторів: Управління з пруденційного регулювання та Фінансового регулятора поведінки. Перша установа відповідає за фінансову стабільність і контроль ризиків банків, тоді як друга зосереджена на захисті прав споживачів і моніторингу етичної поведінки на ринку.

Особливістю британської системи є тісна взаємодія регуляторів із банками. Усі банки

зобов'язані надавати детальні звіти щодо капітальної адекватності, ліквідності та кредитних ризиків. Регулярні стрес-тести, проведені Банком Англії, дозволяють оцінити стійкість фінансових установ до потенційних криз.

Банківська система Швейцарії відома своєю стабільністю, надійністю та конфіденційністю. Її фундаментом є нормативно-правова база, яка забезпечує суворий контроль за діяльністю банків, ефективне управління ризиками та захист інтересів клієнтів. Основним регуляторним органом є Швейцарський орган нагляду за фінансовими ринками (Swiss Financial Market Supervisory Authority, FINMA), який відповідає за дотримання законодавства та забезпечення прозорості операцій на фінансовому ринку.

Система банківського сектору Швейцарії має багаторівневу структуру, яка включає кілька типів фінансових установ, що забезпечують її ефективність і стабільність. Основними, найвідомішими швейцарськими банками є: UBS (Union Bank of Switzerland); Credit Suisse; Julius Baer; Zurich Cantonal Bank (ZKB); Swiss National Bank (SNB). Ці банки виконують ключові функції не лише у внутрішній економіці, але й на глобальній арені, зокрема, у сфері управління приватними активами, інвестиційного банкінгу та корпоративного фінансування[11].

UBS Group AG, широко відома як UBS (Union Bank of Switzerland), є однією з найбільших і найвпливовіших фінансових установ світу, зі штаб-квартирою у Цюриху, Швейцарія. Заснована в 1862 році, вона має багату історію та значний вплив на глобальний фінансовий ринок. UBS – один з найбільших і найвпливовіших банків у Швейцарії та світі. Він спеціалізується на послугах управління активами, інвестиційному банкінгу та приватному банкінгу. UBS славиться своїм високоякісним обслуговуванням клієнтів та широким спектром фінансових продуктів.

Регіональні банки Швейцарії, зокрема кантональні банки, функціонують у межах кантонів, де часто підтримуються місцевими органами влади. Їхньою головною перевагою є близькість до клієнтів і висока якість обслуговування, що сприяє стабільності фінансової системи.

Zurich Cantonal Bank (ZKB) – це один з найбільших кантональних банків у Швейцарії, заснований у 1870 році. Банк знаходиться у власності кантону Цюрих і його місія полягає в сприянні економічному розвитку регіону. ZKB надає широкий спектр фінансових послуг як приватним особам, так і корпоративним клієнтам. Основні напрямки діяльності: приватний банкінг, корпоративний банкінг, роздрібний банкінг, інвестиційні послуги.

Спеціалізовані фінансові установи є важливим елементом банківської системи Швейцарії, забезпечуючи її гнучкість та здатність реагувати на різноманітні потреби клієнтів у різних секторах економіки. Ці установи, серед яких окреме місце займають банки, орієнтовані на управління активами, та ті, що спеціалізуються на обслуговуванні транснаціональних компаній, відіграють ключову роль у підтримці стабільності та конкурентоспроможності фінансової системи країни.

Банки, орієнтовані на управління активами, пропонують широкий спектр послуг, спрямованих на збереження, примноження та ефективне використання капіталу клієнтів. Вони обслуговують як приватних осіб з високим рівнем статків, так і корпоративних клієнтів та інституційних інвесторів. Послуги цих банків включають управління інвестиційними портфелями, фінансове планування, консультації з питань податкового структурування та спадщини, а також розробку індивідуальних стратегій для досягнення довгострокових фінансових цілей клієнтів.

Щодо банків, орієнтованих на послуги для транснаціональних компаній, їх основна діяльність спрямована на забезпечення комплексних фінансових рішень для великих міжнародних корпорацій. Це включає такі послуги, як корпоративне фінансування, організація злиттів і поглинань, управління міжнародними грошовими потоками, надання консультацій щодо структурування боргових інструментів та фінансових стратегій. Такі банки також відіграють роль фінансових посередників у складних міжнародних операціях, надаючи експертизу в галузі законодавства, оподаткування та регулювання в різних юрисдикціях.

Спеціалізовані установи також активно залучаються до впровадження інновацій у сфері фінансових технологій. Вони використовують сучасні рішення для автоматизації процесів управління активами, аналізу ризиків, прогнозування ринкових тенденцій та створення цифрових платформ для взаємодії з клієнтами. Це дозволяє їм залишатися конкурентоспроможними та відповідати високим стандартам якості обслуговування, характерним для фінансової системи Швейцарії.

Швейцарія активно впроваджує інновації у банківській сфері. Зокрема, розвиток фінтех-компаній, таких як Revolut і N26, сприяє підвищенню конкуренції та вдосконаленню

банківських послуг. Також розвиваються технології блокчейн і криптовалюти, що робить країну одним із лідерів у галузі цифрової фінансової інфраструктури.

Висновки. Вищевикладене дає можливість стверджувати, що для української банківської системи корисним є досвід Швейцарії у впровадженні ефективного нагляду за банками та мінімізації ризиків. Використання моделей універсального банкінгу дозволить покращити конкурентоспроможність українських банків. Крім того, адаптація швейцарських підходів до впровадження цифрових технологій сприятиме розвитку фінансової системи України та підвищенню її інтеграції до міжнародного ринку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Науменкова С. Базель I, II, III: розвиток підходів для зміцнення регуляторної основи. *Економіка*. 2015. № 12(177). С. 39–47.
2. Покращення структури Базеля II. Базельський комітет з банківського нагляду, липень 2009 р. URL: <http://www.bis.org/publ/bcbs157.htm>.
3. Базель III: Глобальна регуляторна структура для більш стійких банків та банківських систем. Грудень 2010 року (оновлено в червні 2011 року): Базельський комітет з банківського нагляду, 2010 р. URL: <http://www.bis.org/publ/bcbs189.pdf>.
4. Базель III: Коефіцієнт покриття ліквідності та інструменти моніторингу ліквідності. Січень 2013 року: Базельський комітет з банківського нагляду, 2013 р. URL: <http://www.bis.org/publ/bcbs238.pdf>.
5. Міжнародний валютний фонд URL: <https://mof.gov.ua/uk/mvf>
6. Світовий банк URL: <https://mof.gov.ua/uk/svitovij-bank>
7. Світовий банк URL: <https://mepr.gov.ua/diyalnist/mizhnarodna-diyalnist/spivrobotnytstvo-z-mizhnarodnymy-organizatsiyamy/svitoviy-bank/>
8. Dodd-frank wall street reform and consumer protection act URL: https://www.govinfo.gov/content/pkg/PLAW-111publ203/pdf/PLAW-111publ203.pdf?utm_source=chatgpt.com
9. Буряк О.П. Банківська система США. // Вісник Львівської комерційної академії Серія економічна Львів Львівська комерційна академія 2015 № 12 С. 45-53.
10. Пастухевич О. Б. Сучасний стан, тенденції розвитку та вплив на світові фінансові ринки банківської системи США / The current state, development trends and impact on global financial markets of the US banking system: спеціальність 072 Фінанси, банківська справа та страхування, освітньо-професійна програма Банківська справа. Кваліфікаційна робота. Тернопіль, 2021. URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/44254>.
11. Дибченко О.І. Роль Швейцарії в світових фінансах URL: http://www.rusnauka.com/11_NPE_2013/Economics/1_133239.doc.htm